EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 20.5.2020
COM(2020) 523 final

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Romunije za leto 2020 in mnenje Sveta o konvergenčnem programu Romunije za leto 2020

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Romunije za leto 2020 in mnenje Sveta o konvergenčnem programu Romunije za leto 2020

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik[1] in zlasti člena 9(2) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij[2] in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Komisija je 17. decembra 2019 sprejela letno strategijo za trajnostno rast, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2020. Pri tem je ustrezno upoštevala evropski steber socialnih pravic, ki so ga 17. novembra 2017 razglasili Evropski parlament, Svet in Komisija. Komisija je 17. decembra 2019 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja, v katerem je Romunijo opredelila kot eno od držav članic, za katere bo opravljen poglobljeni pregled.

(2) Poročilo o državi za Romunijo za leto 2020[3] je bilo objavljeno 26. februarja 2020. V njem so bili ocenjeni napredek Romunije pri izvajanju priporočil za posamezno državo, ki jih je Svet sprejel 9. julija 2019[4], nadaljnje ukrepanje glede priporočil, sprejetih v prejšnjih letih, in napredek pri doseganju njenih nacionalnih ciljev iz

[1] UL L 209, 2.8.1997, str. 1.
[2] UL L 306, 23.11.2011, str. 25.
[3] SWD(2020) 522 final.
[4] UL C 301, 5.9.2019, str. 117.

strategije Evropa 2020. Poročilo o državi vsebuje tudi rezultate poglobljenega pregleda v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011, ki so bili prav tako objavljeni 26. februarja 2020. Na podlagi opravljene analize Komisija ugotavlja, da v Romuniji obstajajo makroekonomska neravnotežja. Slabosti so zlasti povezane s cenovno konkurenčnostjo in naraščanjem primanjkljaja na tekočem računu v razmerah ekspanzivne fiskalne politike in nepredvidljivega poslovnega okolja.

(3) Svetovna zdravstvena organizacija je 11. marca 2020 uradno razglasila izbruh COVID-19 za svetovno pandemijo. Gre za hude izredne razmere v javnem zdravju za državljane, družbe in gospodarstva. Nacionalni zdravstveni sistemi so zaradi pandemije pod hudim pritiskom, prihaja pa tudi do motenj v svetovnih dobavnih verigah, volatilnosti na finančnih trgih, šokov v povpraševanju potrošnikov ter negativnih učinkov v različnih sektorjih. Pandemija ogroža delovna mesta in dohodke ljudi ter poslovanje podjetij. Povzročila je velik gospodarski šok, ki že ima resne posledice v Evropski uniji. Komisija je 13. marca 2020 sprejela sporočilo[5], v katerem je pozvala k usklajenemu gospodarskemu odzivu na krizo, ki vključuje vse akterje na nacionalni ravni in na ravni Unije.

(4) Več držav članic je razglasilo izredne razmere ali uvedlo izredne ukrepe. Vsi izredni ukrepi bi morali biti strogo sorazmerni, potrebni, časovno omejeni ter skladni z evropskimi in mednarodnimi standardi. Zanje bi morala veljati demokratični nadzor in neodvisni sodni nadzor.

(5) Komisija je 20. marca 2020 sprejela sporočilo o uporabi splošne odstopne klavzule Pakta za stabilnost in rast[6]. Klavzula, kot je določena v členih 5(1), 6(3), 9(1) in 10(3) Uredbe (ES) št. 1466/97 ter členih 3(5) in 5(2) Uredbe (ES) št. 1467/97, olajšuje usklajevanje proračunskih politik v času resnega upada gospodarske aktivnosti. Komisija se je v svojem sporočilu strinjala s Svetom, da glede na pričakovani resni upad gospodarske aktivnosti zaradi izbruha COVID-19 sedanje razmere dovoljujejo uporabo klavzule. Ministri za finance držav članic so se 23. marca 2020 strinjali z oceno Komisije. Uporaba splošne odstopne klavzule omogoča začasni odklon od prilagoditvene poti za dosego srednjeročnega proračunskega cilja, če to srednjeročno ne ogroža vzdržnosti javnih financ. Poleg tega se lahko Svet na priporočilo Komisije odloči, da za korektivni del sprejme revidirano fiskalno usmeritev. Splošna odstopna klavzula ne pomeni začasne prekinitve postopkov Pakta za stabilnost in rast. Državam članicam omogoča, da odstopajo od proračunskih zahtev, ki bi se sicer uporabljale, Komisiji in Svetu pa, da sprejmeta potrebne ukrepe za usklajevanje politik v okviru Pakta.

(6) Potrebno je nadaljnje ukrepanje za omejitev širjenja in nadziranje pandemije, okrepitev odpornosti nacionalnih zdravstvenih sistemov, ublažitev socialno-ekonomskih posledic pandemije s podpornimi ukrepi za podjetja in gospodinjstva ter zagotovitev ustreznih zdravstvenih in varnostnih pogojev na delovnem mestu, da bi se ponovno vzpostavila gospodarska aktivnost. Unija bi morala v celoti izkoristiti različna orodja, ki so ji na voljo za podporo prizadevanjem držav članic na teh področjih. Hkrati bi morale države članice in Unija sodelovati pri pripravi ukrepov, potrebnih za vrnitev v normalno delovanje naših družb in gospodarstev ter trajnostne rasti, med drugim vključno z zelenim in digitalnim prehodom ter ob upoštevanju vseh spoznanj, pridobljenih med krizo.

---

5 COM(2020) 112 final.

6 COM(2020) 123 final.

(7) Kriza zaradi COVID-19 je razkrila prožnost, ki jo enotni trg omogoča za prilagajanje na izredne okoliščine. Da pa bi se zagotovil hiter in neoviran prehod v fazo okrevanja ter prosti pretok blaga, storitev in delavcev, je treba izredne ukrepe, ki ovirajo normalno delovanje enotnega trga, odpraviti takoj, ko ne bodo več nujno potrebni. Trenutna kriza je pokazala na potrebo po načrtih za pripravljenost na krize v zdravstvenem sektorju, ki vključujejo zlasti boljše nabavne strategije, diverzificirane dobavne verige in strateške zaloge osnovne opreme. To so ključni elementi za razvoj širših načrtov za pripravljenost na krize.

(8) Zakonodajalec Unije je že spremenil ustrezna zakonodajna okvira[7], da bi lahko države članice za ublažitev izrednih učinkov pandemije COVID-19 uporabile vsa neporabljena sredstva iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Te spremembe bodo zagotovile dodatno prožnost ter poenostavljene in racionalizirane postopke. Za zmanjšanje pritiskov na denarni tok lahko države članice v obračunskem letu 2020–2021 uporabijo tudi 100-odstotno stopnjo sofinanciranja iz proračuna Unije. Romunija je pozvana, da v celoti izkoristi navedene možnosti za pomoč posameznikom in sektorjem, ki so jih opisani izzivi najbolj prizadeli.

(9) Socialno-ekonomske posledice pandemije bodo zaradi precejšnjih vrzeli v naložbah in produktivnosti dela ter različne specializacije po vsej verjetnosti neenakomerno porazdeljene po romunskih regijah. To pomeni znatno tveganje, da se bodo razlike med regijami v Romuniji še povečale, zaradi česar se bo spremenil že opaženi trend majhnega zmanjševanja razlik med glavnim mestom in preostalimi regijami ter med mestnimi in podeželskimi območji. V povezavi s tveganjem začasne prekinitve procesa konvergence med državami članicami sedanje razmere zahtevajo ciljno usmerjene odzive politike.

(10) Romunija je 8. maja 2020 predložila nacionalni reformni program za leto 2020,14. maja 2020 pa konvergenčni program za leto 2020. Programa sta bila ocenjena istočasno, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.

(11) Za Romunijo trenutno velja korektivni del Pakta za stabilnost in rast.

(12) Svet je 3. aprila 2020 sklenil, da v Romuniji obstaja čezmerni primanjkljaj zaradi neizpolnjevanja merila glede primanjkljaja v letu 2019. Ta sklep je temeljil na posodobljenih fiskalnih ciljih vlade, ki so odražali podatke o izvrševanju proračuna do danega datuma. Realizacija primanjkljaja sektorja država v letu 2019 v višini 4,3 % BDP je to kršitev potrdila. Kršitev je bila posledica nenehnega povečevanja fiskalnih neravnotežij zaradi ekspanzivne fiskalne politike od leta 2016 v obdobju močne gospodarske rasti. Zaradi sistematičnih in ponavljajočih se odstopanj od nacionalnih fiskalnih pravil v tem obdobju so bila ta pravila v veliki meri neučinkovita. Poleg tega Romunija večkrat ni sprejela učinkovitih ukrepov v odziv na priporočila Sveta, ki so ji bila predložena v okviru postopka zaradi znatnega odklona. Svet je 3. aprila 2020 tudi

[7] Uredba (EU) 2020/460 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. marca 2020 o spremembi uredb (EU) št. 1301/2013, (EU) št. 1303/2013 in (EU) št. 508/2014 glede posebnih ukrepov za mobilizacijo naložb v zdravstvenih sistemih držav članic in v drugih sektorjih njihovih gospodarstev v odziv na izbruh COVID-19 (Naložbena pobuda v odziv na koronavirus) (UL L 99, 31.3.2020, str. 5), ter Uredba (EU) 2020/558 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2020 o spremembi uredb (EU) št. 1301/2013 in (EU) št. 1303/2013 glede posebnih ukrepov za zagotovitev izredne prožnosti pri uporabi evropskih strukturnih in investicijskih skladov v odziv na izbruh COVID-19 (UL L 130, 24.4.2020, str. 1).

objavil priporočilo za odpravo čezmernega javnofinančnega primanjkljaja v Romuniji najpozneje do leta 2022.

(13) Dolgoročna vzdržnost javnih financ Romunije je bila tveganju izpostavljena že pred izbruhom COVID-19, in sicer zaradi visokih proračunskih primanjkljajev in napovedanega znatnega povišanja stroškov staranja prebivalstva, zlasti pokojnin. Starostne pokojnine so se septembra 2019 povišale za 15 %, pri čemer naj bi se septembra 2020 na podlagi pokojninskega zakona, sprejetega poleti 2019, povišale za 40 % in se dodatno ponovno preračunale navzgor septembra 2021. Odhodki za pokojnine bi se tako v obdobju 2020–2022 znatno povišali. Tveganja za fiskalno vzdržnost dodatno povečuje vpliv pandemije COVID-19 na gospodarsko aktivnost in fiskalni napor, ki je potreben za njegovo ublažitev. Zaradi prejšnjih odločitev v zvezi s fiskalno politiko Romunija nima velikih fiskalnih blažilnikov, ki bi jih lahko uporabila pri reševanju posledic izbruha COVID-19.

(14) V konvergenčnem programu Romunije za leto 2020 se načrtuje poslabšanje nominalnega javnofinančnega salda s primanjkljaja v višini 4,3 BDP v letu 2019 na primanjkljaj v višini 6,7 % BDP v letu 2020 ter povečanje dolga sektorja država kot odstotek BDP s 35,2 % v letu 2019 na 40,9 % v letu 2020. Na makroekonomske in fiskalne obete vpliva velika negotovost zaradi pandemije COVID-19. Poleg tega proračunske projekcije temeljijo na tveganjih, značilnih za to državo, in sicer se za nekatere postavke prihodkov zdi, da niso ocenjene v skladu z osnovnimi makroekonomskimi projekcijami, za zmanjšanje nekaterih tekočih odhodkov pa se zdi, da temelji na ukrepih fiskalne konsolidacije, ki niso opredeljeni v programu.

(15) Romunija je v odziv na pandemijo COVID-19 in v okviru usklajenega pristopa Unije sprejela proračunske ukrepe za povečanje zmogljivosti svojega zdravstvenega sistema, zajezitev pandemije ter zagotovitev pomoči posameznikom in sektorjem, ki so bili še posebej prizadeti. Glede na konvergenčni program za leto 2020 navedeni proračunski ukrepi znašajo 1,2 % BDP. Ukrepi vključujejo denarno nadomestilo zaradi začasnega čakanja za zaposlene in podobne dajatve za druge kategorije delavcev, medicinsko opremo in druge odhodke za pomoč v boju proti COVID-19 ter dodatke za zaposlene v zdravstvenem sektorju, ki delajo z bolniki, okuženimi s COVID-19. Poleg tega je vlada napovedala ukrepe, ki ne bodo imeli neposrednega proračunskega učinka, vendar bodo prispevali k podpiranju likvidnosti podjetij. Ti ukrepi vključujejo odloge plačila davkov, pospešitev vračil DDV, jamstva za posojila za mala in srednja podjetja (MSP), začasni moratorij na plačila obrokov bančnih posojil za gospodinjstva in MSP ter odlog plačila najemnine in računov za komunalne storitve za MSP. Ukrepi, ki jih je sprejela romunska vlada, so na splošno v skladu s smernicami iz sporočila Komisije o usklajenem gospodarskem odzivu na izbruh COVID-19.

(16) Glede na pomladansko napoved Komisije 2020 in ob predpostavki nespremenjenih politik naj bi saldo sektorja država Romunije v letu 2020 znašal –9,2 % BDP, v letu 2021 pa –11,4 % BDP. Komisija predvideva, da naj bi delež dolga sektorja država v letu 2020 dosegel 46,2 % BDP.

(17) Romunija je 16. marca 2020 razglasila izredne razmere. Odločeno je bilo, da se od 25. marca 2020 zaprejo vse šole in trgovine, razen tistih, ki prodajajo proizvode za osnovne potrebe, začele pa so veljati tudi omejitve pri prečkanju mej. Gibanje na javnih območjih je bilo dovoljeno le v omejenih primerih, za osebe, starejše od 65 let, pa so bili uvedeni še strožji ukrepi. Romunija je prepovedala tudi mednarodna potovanja v nekatere države in za več mest odredila strogo karanteno. To stanje je zelo vplivalo na proizvodni sektor gospodarstva, saj so ukrepi za omejitev izhoda izjemno

negativno vplivali na gospodarsko aktivnost. V industrijskem sektorju je marca več proizvajalcev ustavilo proizvodnjo, kar je imelo močne učinke prelivanja v ključnih sektorjih, kot je avtomobilska industrija. Podobno se dogaja v maloprodajnem in gostinskem sektorju. Skupni učinek bo gospodarstvo v letu 2020 potisnil v recesijo. Izredne razmere so se končale 14. maja 2020, Romunija pa je napovedala, da bo postopno uvedla ukrepe za sproščanje omejitev. S 15. majem 2020 so bili uvedeni ukrepi za olajšanje gibanja znotraj mest, delno ponovno odprtje trgovin na drobno ter obvezno uporabo zaščitnih mask v zaprtih javnih in trgovskih prostorih, javnem prevozu in na delovnih mestih. Nekateri proizvajalci iz avtomobilske industrije so v začetku maja 2020 postopoma začeli znova opravljati svoje dejavnosti. Vlada pripravlja dodatne ukrepe za ponovno oživitev gospodarstva.

(18) Zaradi pandemije se je zdravstveni sistem soočil s pritiskom brez primere. Kriza je prizadela sistem, za katerega so značilne strukturne pomanjkljivosti, kot sta nizka poraba in neenak dostop do zdravstvenega varstva. V tem okviru je ključni izziv izboljšanje odpornosti zdravstvenega sistema in njegove zmogljivosti za odzivanje na šoke. Romunija je v okviru takojšnjega odziva kupila kritične zdravstvene proizvode in zdravstvene stroške v zvezi s COVID-19 vključila v minimalno košarico zdravstvenih storitev za nezavarovane. Precejšnje pomanjkanje zdravstvenih delavcev, tudi družinskih zdravnikov, ter zastareli zdravstveni objekti, pomanjkanje medicinskih proizvodov, nezadostno usposabljanje za zdravstvene delavce ter omejena kontinuiteta in povezovanje med različnimi ravnmi oskrbe slabijo odpornost zdravstvenega sistema. Poročane neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi so se povečevale že pred krizo zaradi COVID-19 in verjetno se je dostop do zdravstvenega varstva še poslabšal. Pandemija je dodatno razkrila regionalne razlike in vrzel v pokritosti s storitvami zdravstvenega varstva za skupine z nizkimi dohodki in starejše. Dolgoročno so staranje prebivalstva in migracije izzivi, ki pomenijo vse večji pritisk na vzdržnost zdravstvenega sistema. Gleda na COVID-19 je enako pomembno obravnavati tudi strukturna vprašanja, vključno z razvojem preventivnih, ambulantnih in skupnostnih storitev oskrbe z ustreznimi ciljno usmerjenimi ukrepi javne politike. Potrebne bodo dolgoročne naložbe za okrepitev romunskega zdravstvenega sistema z zagotavljanjem zdravstvenih delavcev in opreme, okrepitvijo tehnoloških in uporabnih raziskav ter izboljšanjem pokritosti z zdravstvenimi storitvami in dostopnosti do njih za vse državljane, tudi na zunajmestnih območjih, vključno z uporabo e-zdravstvenih storitev.

(19) S hitro gospodarsko rastjo v zadnjih letih so se izboljšale socialne razmere. Bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je leta 2019 povečal za 5,7 %. Delež prebivalstva, izpostavljenega tveganju revščine in socialne izključenosti, je v letu 2019 znašal 31,2 % in je bil med najvišjimi v EU, čeprav stalno upada. Vendar lahko vpliv pandemije na gospodarstvo povzroči poslabšanje socialnih razmer. Revščina in socialna izključenost, vključno z revščino otrok, revščina zaposlenih in dohodkovna neenakost naj bi se po pričakovanjih povečale, pri čemer so najbolj izpostavljene ranljive skupine, kot so nestandardni delavci, neprijavljeni delavci, samozaposleni, Romi, invalidi, starejši in brezdomci. Pokritost z ukrepi socialne zaščite in njihova ustreznost ter učinkovitost davčnega sistema in sistema socialnih prejemkov pri prerazporejanju dohodka so še naprej omejene. Otroci na podeželskih območjih in v neformalnih naseljih imajo omejen dostop do kakovostne predšolske vzgoje in varstva, ustrezne prehrane, zdravstvenega varstva in stanovanj. Socialni transferji imajo zelo omejen učinek na zmanjševanje revščine, socialni referenčni indeks, ki se uporablja kot podlaga za izračun večine socialnih prejemkov in nadomestil, pa ni bil posodobljen že od leta 2008. Ustreznost minimalne dohodkovne podpore ostaja med

najnižjimi v EU. Čeprav je bila reforma minimalnega dohodka za vključenost sprejeta leta 2016, je bila spet preložena na leto 2021. Socialne in osnovne storitve so še vedno v veliki meri nezadostne, tudi na področjih, kot so voda in sanitarne storitve, energija in stanovanja. Poleg tega je ozemeljska razporeditev neenakomerna in zaznamovana s precejšnjimi razlikami med podeželjem in mesti ter med regijami. To lahko omeji sposobnost preprečevanja posledic pandemije. Potencial socialne ekonomije za izboljšanje socialnih razmer še vedno ni izkoriščen.

(20) Razvoj na trgu dela v letu 2019 je bil še naprej pozitiven, vendar so še vedno prisotne razlike med regijami, podeželjem in mestnimi območji ter socialno-ekonomskimi skupinami. Beležijo se visoke stopnje neaktivnosti, zlasti za ženske, mlade, nizko usposobljene, invalide in starejše. Glede na izbruh COVID-19 je verjetno, da se bodo obstoječi izzivi skupaj s hitro rastočo brezposelnostjo in neaktivnostjo še poglobili. Glede na napoved Komisije naj bi se brezposelnost v letu 2020 povišala na 6,5 %, v letu 2021 pa ponovno znižala na 5,4 %. Neprijavljeno delo je še vedno izziv, njegov negativni učinek pa bi se lahko v sedanjih razmerah še poslabšal, kar izpostavlja potrebo po podpori prehodu na prijavljeno delo. Zato so bistvenega pomena pravočasno prilagojene storitve, ki obravnavajo potrebe ranljivih skupin in delavcev, ki jih je prizadela kriza. Poleg nedavno uvedene sheme denarnega nadomestila zaradi začasnega čakanja sta bistvenega pomena razvoj dostopa do shem skrajšanega delovnega časa ter spodbujanje ukrepov dohodkovne podpore ter prožnih ureditev dela in dela na daljavo za prizadete delavce v sodelovanju s socialnimi partnerji, da se kratkoročno in dolgoročno okrepi odpornost trga dela.

(21) Vztrajna neskladja v znanjih in spretnostih ter pomanjkanja strokovno usposobljene delovne sile, ki izhajajo iz demografskih gibanj ter omejene ustreznosti izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela, so že pred pandemijo omejevala potencial rasti romunskega gospodarstva. Delež odraslih, ki sodelujejo v izobraževalnih dejavnostih, je leta 2019 znašal 1,3 % in je med najnižjimi v EU. Nizka udeležba v predšolski vzgoji in varstvu širi neenakost možnosti med učenci. Enakost na področju izobraževanja, vključenost vanj ter njegova kakovost ostajajo pomembni izzivi, pri čemer so na tem področju potrebne strateške reforme. Romunija ima velik delež mladih, ki zgodaj opustijo izobraževanje in usposabljanje (15,3 % v letu 2019), in mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljajo (14,7 %; nekoliko več kot leta 2018). Še vedno ni integriranega nacionalnega mehanizma, ki bi bil namenjen zgodnjemu opuščanju šolanja. Rezultati izobraževanja, zlasti na podeželskih in ekonomsko prikrajšanih območjih, se ne izboljšujejo. Udeležba v visokošolskem izobraževanju je nizka in je še vedno nezadostno usklajena s potrebami na trgu dela. Število diplomantov na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike ostaja še posebej nizko. Romunija dosega slabe rezultate pri številnih elementih indeksa digitalnega gospodarstva in družbe, vključno z digitalnimi javnimi storitvami, digitalnimi spretnostmi splošnega prebivalstva in digitalizacijo podjetij. Osnovne digitalne spretnosti in znanja ter osnovne sposobnosti uporabe programske opreme so med najnižjimi v EU. Zaradi neustrezne digitalne infrastrukture in učnega gradiva ter nezadostnih digitalnih spretnosti in znanj nastajajo pri prehodu na učenje na daljavo, ki je posledica izbruha COVID-19, izzivi za ustanove za izobraževanje in usposabljanje, izobraževalce in študente, zlasti za prikrajšane študente in Rome.

(22) Zaradi pandemije in posledičnih ukrepov za omejitev izhoda so bile dobavne verige prekinjene po vsej državi, podjetja so morala zmanjšati dejavnosti ali celo prenehati poslovati, ljudje pa niso mogli delati. Na podjetja vseh velikosti, zlasti pa MSP, močno vplivajo motnje v trgovini in zapora, poleg tega pa se ta podjetja soočajo z

likvidnostnimi omejitvami in tveganji stečaja. Vlada je sprejela sklop ukrepov, ki združuje prilagojeno pomoč podjetjem in zaščito dohodkov za vse prizadete delavce. Za okrevanje po krizi bodo potrebna dodatna sredstva za nadaljnjo podporo podjetjem in gospodinjstvom. Sektorju storitev bo treba nameniti posebno pozornost, saj je najbolj prizadet, za nekatere podsektorje pa se pričakuje, da se bodo krčili dlje kot predelovalni sektor. Ukrepi vlade v odziv na pandemijo vključujejo vzpostavitev javne poroštvene sheme („IMM Invest“) s sredstvi v višini 15 milijard RON, da se ponudi državno poroštvo MSP za najemanje brezobrestnih posojil za financiranje naložb in zagotavljanje obratnega kapitala. Ta poroštva bodo koristila tudi bankam, ki morajo ostati dobro kapitalizirane in likvidne, da lahko zagotavljajo potreben kreditni tok gospodinjstvom in podjetjem. Poleg tega zaradi doslej precej omejene vloge bank pri zagotavljanju posojil podjetjem, zlasti inovativnim MSP, poroštva za posojila sama po sebi morda ne bodo zadostovala.

(23) Za pospešitev gospodarskega okrevanja bo pomembno dati prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbujati zasebne naložbe, med drugim z ustreznimi reformami. Kriza je še jasneje pokazala, da mora Romunija nujno ponovno začeti javna infrastrukturna dela na področjih, kot so trajnostni promet, čista energija, okoljska infrastruktura in infrastruktura digitalnih storitev. Mestni prevoz trpi zaradi slabe sektorske organizacije in šibkih upravnih zmogljivosti lokalnih ponudnikov. Za sistem ravnanja z odpadki sta še vedno značilni zelo nizka stopnja recikliranja komunalnih odpadkov in zelo visoka stopnja odlaganja odpadkov na odlagališča. Za izvajanje nacionalnega energetskega in podnebnega načrta bodo potrebne naložbe v čisto proizvodnjo in rabo energije ter preobrazba monoindustrijskih in ogljično intenzivnih regij. Okrepiti je treba prizadevanja za razširitev in posodobitev infrastrukture za pitno in odpadno vodo. Naložbe v mrežo za spremljanje zraka so prav tako nepogrešljive zaradi resnih strukturnih pomanjkljivosti. Prav tako je treba posodobiti in zagotoviti interoperabilnost vseh digitalnih javnih storitev, ki vključujejo izmenjavo informacij, tudi na socialnem, izobraževalnem in zdravstvenem področju. Velike regionalne razlike in nizka produktivnost nekaterih sektorjev škodujejo dolgoročni trajnostni rasti. Enako pomembne so tudi naložbe za spodbujanje konkurenčnosti gospodarstva s podpiranjem dejavnosti na področju raziskav in razvoja, inovativnih MSP in vključevanja v strateške vrednostne verige Unije. Naložbe podjetij v raziskave in razvoj so še vedno skromne in omejene na majhno število podsektorjev, ki so močno odvisni od neposrednih tujih naložb. Zmanjševanje javnih sredstev za raziskave in razvoj je privedlo do slabe kakovosti na znanstvenem in tehnološkem področju ter šibkih povezav med akademsko sfero in podjetji. Načrtovanje programov Sklada za pravični prehod za obdobje 2021–2027 bi Romuniji lahko pomagalo nasloviti nekatere izzive, ki jih prinaša prehod na podnebno nevtralno gospodarstvo, zlasti na območjih iz Priloge D k poročilu o državi[8]. To bi Romuniji omogočilo, da navedeni sklad čim bolje izkoristi.

(24) Reforma javne uprave je zastala. Ni vzpostavljenega učinkovitega okvira za strateško in proračunsko načrtovanje, kar posredno vpliva na strateško vizijo za dolgoročni razvoj države, prednostno razvrščanje ukrepov in usklajevanje politik na centralni in lokalni ravni. Sektorski strateški okvir je razdrobljen in se včasih prekriva, medtem ko ukrepi, ki jih je treba sprejeti v okviru sektorjev, niso prednostno obravnavani. Vloga strateškega upravljanja generalnega sekretariata vlade še vedno ni konsolidirana. Visoka razdrobljenost pristojnosti in virov še naprej vpliva na zagotavljanje javnih storitev, zlasti na lokalni ravni in v revnih skupnostih. Birokracija in nezadostna

[8] SWD(2020) 522 final.

zmogljivost za zagotavljanje kakovostnih storitev, tudi digitalnih, negativno vplivata na državljane in podjetja, zlasti v času krize. Zamudni upravni postopki za ustanovitev podjetja in regulativne zahteve za ponudnike storitev, vključno z reguliranimi poklici, dodatno ovirajo razvoj trga. Okrepljeno sodelovanje med romunskimi organi za nadzor trga in carinskimi organi lahko pripomore k zmanjšanju količine neskladnih proizvodov, uvoženih iz držav zunaj Unije. Pogoste reorganizacije in pretirana uporaba začasnega upravljanja ovirajo neodvisnost uprave. Izvajanje korporativnega upravljanja v podjetjih v državni lasti je še vedno izziv.

(25) Predvidljivost odločanja ostaja pomembno vprašanje. Pred krizo je bila upoštevana le približno tretjina letnega vladnega načrta. Število sprejetih izrednih odlokov je ostalo zelo visoko, kar je povzročilo negotovost in verjetno zaviralo naložbe. Odlok GEO 114/2018 je na primer imel velike socialno-ekonomske učinke na več sektorjev, vključno s finančnim. Čeprav so bile določbe z negativnim učinkom na bančni sektor razveljavljene, nekateri ukrepi, ki bi lahko vplivali na dolgoročno sposobnost uspešnega delovanja pokojninskih skladov drugega stebra, še vedno veljajo. Predvidljivost in stabilnost zakonodaje o javnem naročanju sta še vedno pomembna izziva. Učinkovitost javnega naročanja in nepovratnost določenih ukrepov, zlasti racionalizacije predhodnega nadzora, še vedno predstavljata težave. Napredek pri izboljšanju upravljanja, kakovosti in učinkovite uporabe regulativnih ocen učinka je majhen. Ni institucionalnega okvira za nadzor kakovosti na vladni ravni in možnosti za vzpostavitev odbora za regulativne ocene učinka se še preučujejo. Socialni dialog še naprej deluje omejeno, zlasti na sektorski ravni, čeprav je smiselno in stalno vključevanje socialnih partnerjev ključnega pomena za uspeh vsake strategije za izstop iz sedanje krize in okrevanje po njej. Vzpostavljeni institucionalni okvir za posvetovanje se ne uporablja ustrezno kot podlaga za postopek odločanja ter ne vključuje dovolj socialnih partnerjev v oblikovanje in izvajanje reform. Razprave o spremembah zakona o socialnem dialogu in reviziji gospodarskih sektorjev so zastale. Nadaljnje ukrepanje na podlagi priporočil Mednarodne organizacije dela, ki so bila izdana aprila 2018, je še vedno negotovo. Pomanjkanje stalnega objektivnega mehanizma za določanje minimalne plače lahko vpliva na poslovno okolje.

(26) Medtem ko se letošnja priporočila za posamezne države osredotočajo na blažitev socialno-ekonomskih posledic pandemije in spodbujanje gospodarskega okrevanja, so priporočila iz leta 2019, ki jih je Svet sprejel 9. julija 2019, zajemala tudi reforme, ki so bistvene za reševanje srednje- do dolgoročnih strukturnih izzivov. Lanska priporočila še vedno veljajo in se bodo še naprej spremljala skozi celoten cikel evropskega semestra v prihodnjem letu. To velja tudi za priporočila glede gospodarskih politik v zvezi z naložbami. Ta bi bilo treba upoštevati pri strateškem načrtovanju programov kohezijske politike po letu 2020, vključno z ukrepi za ublažitev posledic krize in izhodnimi strategijami v zvezi z njo.

(27) Po več težavah v zadnjih letih so se pritiski na bančni sektor umirili, saj je bilo v začetku leta 2020 več ukrepov, ki so v preteklosti povzročili zaskrbljenost, vključno z bančnim davkom, razveljavljenih. Bančni sektor je v sedanjo krizo zaradi COVID-19 vstopil dobro kapitaliziran in likviden, medtem ko se je delež nedonosnih posojil zmanjšal pod 5 %. Ukrepi, ki jih je vlada sprejela v podporo gospodinjstvom in podjetjem, zlasti MSP, so prav tako pomembni za ohranjanje odpornosti bančnega sektorja in sposobnosti bank, da absorbirajo šoke. Tudi poslovne banke so sprejele ukrepe za podporo strankam, kot so preložitev plačila glavnice in obresti, podaljšanje odplačila kredita, zagotavljanje likvidnosti na bankomatih in zmanjšanje pristojbin za spletne storitve. Centralna banka Romunije je 20. marca 2020 znižala obrestne mere

denarne politike in napovedala, da bo začela kupovati državne vrednostne papirje, denominirane v RON, na sekundarnem trgu, da bi zagotovila nemoteno financiranje realnega gospodarstva in javnega sektorja. Kljub sprejetim ukrepom, vključno z bonitetno prožnostjo, ki so jo odobrili nadzorniki, se bo kakovost sredstev v prihodnjih mesecih verjetno poslabšala. S tega vidika bo ohranjanje preudarnih posojilnih standardov in dajanje prednosti podpori uspešnim posojilojemalcem prispevalo k ohranjanju kakovosti sredstev v bančnem sektorju. Poleg tega je zagotavljanje stabilnega in predvidljivega regulativnega okolja za banke pomemben predpogoj za ohranjanje njihove dejavne vloge pri zagotavljanju posojil gospodarstvu in podpiranju gospodarskega okrevanja.

(28) Pomembne pravne spremembe in politični pritisk na sodstvo v letih 2017, 2018 in v pretežnem delu leta 2019 so vplivali na učinkovitost, kakovost in neodvisnost pravosodnega sistema ter na njegovo zmogljivost za preiskovanje in sankcioniranje korupcije na visoki ravni. Čeprav vlada trenutno podpira ukrepe za preprečevanje in sankcioniranje korupcije ter je pokazala pripravljenost, da razveljavi nekatere najspornejše ukrepe, Romunija še ni izvedla potrebnih zakonodajnih sprememb. Ta vprašanja se spremljajo v okviru mehanizma za sodelovanje in preverjanje. Komisija v okviru tega mehanizma še naprej spremlja reformo pravosodja in boj proti korupciji v Romuniji. Ti področji zato nista zajeti v priporočilih za posamezno državo za Romunijo, vendar sta pomembni za razvoj pozitivnega socialno-ekonomskega okolja v državi.

(29) Evropski semester določa okvir za nadaljnje usklajevanje ekonomskih politik in politike zaposlovanja v Uniji, ki lahko prispeva k trajnostnemu gospodarstvu. Države članice so v svojih nacionalnih reformnih programih za leto 2020 ocenile napredek pri izvajanju ciljev trajnostnega razvoja OZN. Z zagotavljanjem polnega izvajanja spodaj navedenih priporočil bo Romunija prispevala k napredku pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja in k skupnim prizadevanjem za zagotovitev konkurenčne trajnostnosti v Uniji.

(30) V okviru evropskega semestra 2020 je Komisija izvedla izčrpno analizo ekonomske politike Romunije in jo objavila v poročilu o državi za leto 2020. Prav tako je ocenila konvergenčni program za leto 2020 in nacionalni reformni program za leto 2020 ter ukrepanje po priporočilih, ki jih je Romunija prejela v prejšnjih letih. Glede na to, da je treba okrepiti splošno ekonomsko upravljanje Unije tako, da se prispevek na ravni Unije vključi v prihodnje nacionalne odločitve, Komisija pri svoji oceni ni upoštevala le pomena teh programov za vzdržno fiskalno in socialnoekonomsko politiko v Romuniji, ampak tudi njihovo skladnost s pravili in smernicami Unije.

(31) Svet je ob upoštevanju navedene ocene preučil konvergenčni program za leto 2020, njegovo mnenje[9] pa je izraženo zlasti v priporočilu 1 spodaj.

(32) Svet je ob upoštevanju poglobljenega pregleda, ki ga je opravila Komisija, in te ocene preučil nacionalni reformni program za leto 2020 in konvergenčni program za leto 2020. Letošnja priporočila upoštevajo potrebe po spoprijemanju s posledicami pandemije in spodbujanju okrevanja gospodarstva kot prvi korak, ki je potreben, da se dovoli prilagoditev neravnotežij. Priporočila, ki neposredno obravnavajo makroekonomska neravnotežja, ki jih je opredelila Komisija na podlagi člena 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011, so izražena v priporočilu 4 spodaj –

[9] V skladu s členom 9(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97.

PRIPOROČA, da Romunija v letih 2020 in 2021 ukrepa tako, da:

1. izvaja fiskalne politike v skladu s priporočilom Sveta z dne 3. aprila 2020[10] ter sprejme vse potrebne ukrepe za učinkovit odziv na pandemijo, ohranitev gospodarstva in podporo okrevanju, ki bo sledilo; prepreči izvajanje trajnih ukrepov, ki bi ogrozili vzdržnost javnih financ; okrepi odpornost zdravstvenega sistema, tudi na področjih zdravstvenih delavcev in medicinskih izdelkov, ter izboljša dostop do zdravstvenih storitev;

2. zagotovi ustrezno nadomestilo dohodka ter razširi ukrepe socialne zaščite in dostop do osnovnih storitev za vse; ublaži učinek krize na zaposlenost z razvojem prožnih ureditev dela in aktivacijskih ukrepov; okrepi znanja in spretnosti ter digitalno izobraževanje in zagotovi enak dostop do izobraževanja;

3. zagotovi likvidnostno podporo gospodarstvu, ki koristi podjetjem in gospodinjstvom, zlasti MSP ter samozaposlenim; daje prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbuja zasebne naložbe za pospešitev okrevanja gospodarstva; osredotoči naložbe na zeleni in digitalni prehod, zlasti na trajnostni promet, infrastrukturo digitalnih storitev, čisto in učinkovito proizvodnjo in uporabo energije ter okoljsko infrastrukturo, tudi v premogovniških regijah;

4. izboljša kakovost in učinkovitost javne uprave ter predvidljivost odločanja, vključno z ustreznim vključevanjem socialnih partnerjev.

V Bruslju,

Za Svet
Predsednik

[10] UL C 116, 8.4.2020, str. 1.